

Let Friends Remember Me: Âşık Veysel Museum in the Context of Literary Tourism

Samet Çevik^{1,a,*} Özlem Aydoğdu Atasoy^{2,b}

¹ Department of Hotel, Restaurant and Catering Services, Vocational School of Erdek, Bandırma Onyedü Eylül University, Balıkesir, Türkiye

² Department of Hotel, Restaurant and Catering Services, Vocational School of Erdek, Bandırma Onyedü Eylül University, Balıkesir, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 14/06/2023

Accepted: 14/09/2023

ABSTRACT

This study aims to conceptually evaluate Âşık Veysel Museum, one of the literary tourism sites in Turkey, in terms of literary tourism elements. Located in Sivrialan village in Şarkışla district of Sivas, the house where Âşık Veysel spent his last few years and passed away has been serving as a museum since 1982. The study analyzes the museum in terms of various elements that are important for literary tourism and influence the quality of literary tourists' experiences, such as authenticity, interpretation tools, display decisions, nostalgia, and providing information. According to the findings obtained from this conceptual study, all the objects, documents, and other displayed items in the museum reflect Âşık Veysel's life, and information about his life, works, and literary legacy is conveyed to visitors through written explanations and various multimedia tools. The arrangement of the objects, display methods, and visual elements have been designed to impact visitors' experiences and a nostalgic atmosphere has been created that allows them to establish an emotional connection.

Keywords: Literary tourism, Literary tourist, Author's house, Âşık Veysel, Âşık Veysel Museum.

Dostlar Beni Hatırlasın: Edebiyat Turizmi Bağlamında Âşık Veysel Müzesi

Süreç

Geliş: 14/06/2023

Kabul: 14/09/2023

Copyright

This work is licensed under
Creative Commons Attribution 4.0
International License

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki edebiyat turizmi mekânlarından biri olan Âşık Veysel Müzesini edebiyat turizmi unsurları açısından kavramsal olarak değerlendirmektir. Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Sivrialan köyünde bulunan ve Âşık Veysel'in hayatının son birkaç yılını geçirerek vefat ettiği ev, 1982 yılından beri müze olarak hizmet vermektedir. Çalışmada müze, edebiyat turizmi açısından önemli olan ve edebiyat turistlerinin deneyimlerinin kalitesini etkileyen otantiklik, yorumlama araçları, sergileme kararları, nostalji, bilgi sağlama gibi çeşitli unsurlar açısından analiz edilmiştir. Bu kavramsal çalışmadan elde edilen bulgulara göre müzedeki tüm eşyalar, belgeler ve sergilenen diğer nesnelere Âşık Veysel'in hayatını yansıtmakta olup Âşık Veysel'in hayatına, eserlerine ve edebi mirasına dair bilgiler, yazılı açıklamalar ve çeşitli multimedya araçları ile ziyaretçilere aktarılmaktadır. Objelerin düzeni, sergileme yöntemleri ve görsel öğeler ziyaretçilerin deneyimlerini etkileyebilecek şekilde tasarlanmış ve ziyaretçilerin duygusal bir bağ kurmasına imkân tanıyacak nostaljik bir atmosfer oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat turizmi, Edebiyat turisti, Yazar evi, Âşık Veysel, Âşık Veysel Müzesi.

^a scevik@bandirma.edu.tr

^b <https://orcid.org/000-0003-0859-6673>

^b oatasoy@bandirma.edu.tr

^b <https://orcid.org/000-0001-7028-6866>

How to Cite: Çevik, S, Aydoğdu Atasoy, Ö, (2023) Let Friends Remember Me: Âşık Veysel Museum in the Context of Literary Tourism, CUJOSS, 47 – Âşık Veysel Özel Sayısı: 1-12

Giriş

"Ben giderim adım kalır
Dostlar beni hatırlasın
Düğün olur, bayram gelir
Dostlar beni hatırlasın"

Turizm ve edebiyat farklı iki disiplin olarak kabul edilse de gerek edebiyatın turizm üzerinde gerekse turizmin

edebiyat üzerinde etkileri söz konusudur. Edebiyat önemli bir seyahat motivasyonu olarak kabul görünken turizm de gezi yazıları gibi türlerle edebiyata katkı sağlayabilmektedir. Turizm ve edebiyat ilişkisi, edebi mekânların oluşmasıyla sonuçlanmakta ve bu da çok

çeşitli turizm ürünlerinin ve deneyimlerinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır (Arcos-Pumarola ve Osácar Marzal, 2022). Edebi mekânları ziyaret etme nedenleri değişkenlik gösterse de en temel neden, yazarların yaşamları ve eserleriyle olan bağlantıdır (Herbert, 2001). Yazarların hayatlarına ilgi duyan turistler, onların doğduğu ya da hayatlarının bir kısmını geçirdiği, müzeye dönüştürülmüş olan evlerini ziyaret ederek günlük ortamlarını ve çalışma alanlarını görmek, şahsi eşyalarını, el yazmalarını, fotoğraflarını vb. inceleyerek hayatlarının bilinmeyen yönlerini keşfetmek istemektedirler (Herbert, 1996).

Edebiyat turizminin en temel ürünü olarak kabul gören yazar evleri, tarihi ve kültürel bir değere sahip olduklarından aynı zamanda bir kültürel miras mekânıdır. Bu evler estetik özellikleri, eğitici işlevleri, bir yandan yeniliğe göz kırparken bir yandan geçmişle ilgili çeşitli duygu ve düşünceleri harekete geçirebilmelerinden dolayı içsel bir çekiciliğe sahiptirler (Janiskee, 1996). Yazar evi müzeleri, bu kültürel miras değerlerinin özgün hallerine sadık kalınarak korunmasına, dolayısıyla sürdürülebilirliğine katkı sağladıkları gibi benzer şekilde ilgili yazarın edebi yaşamına dair farkındalığı artırma ve gelecek nesiller tarafından da tanınması yönünde de hayati bir rol oynamaktadırlar.

Türkiye’de birçok destinasyonda yazarla bir şekilde bağlantısı olan ya da yazarın anısına düzenlenmiş yazar evi müzeleri bulunmaktadır. Âşık Veysel Müzesi, Âşık Veysel’in son yıllarını geçirdiği ve vefat ettiği ev olmasıyla bunlar arasında özel bir yere sahiptir. 1973 yılında vefat eden Veysel’in Sivas’ın Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyündeki evi, 1979 yılında Kültür Bakanlığına devredilmiş ve tadilatın ardından 1982 yılında müze olarak hizmete açılmıştır (Özen, 2009). 40 yılı aşkın bir süredir hizmet veren müze, bu süreç içerisinde zaman zaman yenilenmiş ve restorasyondan geçmiştir. 2012 yılında yapılan kapsamlı bir restorasyonla birlikte müzeye ek bir bina yapılmış ve bu bölüm çağdaş müzecilik anlayışıyla düzenlenmiştir. Müzenin eski kısmında da yine aynı anlayışla gerekli düzenlemeler ve yenilikler gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Âşık Veysel Müzesini edebiyat turizmi unsurları açısından kavramsal olarak ele almaktır. Bu amaçla çalışmada öncelikle edebiyat turizmi ve edebiyat turizmi için önemli olan unsurlar irdelenmiş, ardından Âşık Veysel’in yaşamı, eserleri ve edebi kişiliği üzerinde duran bir bölüm sunulmuştur. Daha sonra Âşık Veysel Müzesi; müzenin bölümleri, bu bölümlerin nasıl düzenlendiği, bu bölümlerdeki objeler, belgeler, görsel öğeler ve bunların sergileme yöntemleri, ziyaretçilere hangi bilgilerin ne şekilde aktarıldığı gibi hususlar ışığında ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Son bölümde ise bu bulgular; otantiklik, yorumlama araçları, sergileme kararları, nostalji, bilgi sağlama gibi edebiyat turistlerinin deneyimlerini etkileyen unsurlar açısından tartışılmıştır. Geleneksel ile yeniliği bir arada sunan, kültürel ve edebi mirasın sürdürülebilirliği işlevini üstlenen bir örnek

aracılığıyla bu çalışmanın, edebiyat turizmi literatürüne katkı sağlayacağı ve edebiyat turizmi araştırmacıları ile edebiyat müzelerine yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

Edebiyat Turizmi

Edebiyatla bağlantısı olan yerlere seyahat etmeyi içeren (Baleiro ve Quinteiro, 2018) ve öncelikli motivasyon kaynağının edebiyata olan ilgi olduğu edebiyat turizmi, daha çok yaşayan ya da ölmüş olan yazarların geçmişteki veya şimdiki evlerini, edebi eserlerde geçen gerçek ya da efsanevi yerleri, edebiyattaki karakterler veya olaylarla bağlantılı destinasyonları ve mekanları ziyaret etmeyi kapsamaktadır (Butler, 2000: 360). Ancak edebiyat turizmi, insanların sadece sevdikleri yazarlar ya da edebi eserler hakkında değil aynı zamanda kültürel olarak inşa edilmiş olan bir dizi tutum ve değer hakkında da deneyimler yaşamalarına izin veren bir araçtır (Squire, 1996). Edebiyat turizminde turist deneyimine değer katan ve kültürel kimliğe saygı duyan, edebi bir eser ya da mekânı temsil eden bir yazarla ilgili bir dizi kültürel unsurun turiste sunulmasından dolayı yerel kültüre değer verilmesi de söz konusudur (Menezes, 2022).

Edebiyat turizmi, turistlerin ve ziyaretçilerin yerel kültürel mitolojilerle bağ kurarak, keşfetme sürecinde bulunarak ve kültürel değerlerin sembolik bir ifadesini oluşturarak kendilerini tanımladıkları bir süreci içerdiğinden antropolojik açıdan kültür turizminin bir kolu olarak görülmektedir. Başka bir açıdan, yaratıcı sanatlara da dayalı olmasından dolayı edebiyat turizminin estetik nitelikleri olan bir kültür turizmi türü olduğunu da eklemek gerekir (Robinson ve Andersen, 2002: xiii). Edebiyat turizmi kültür turizmiyle olduğu kadar kültürün dâhil olduğu birçok turizm türüyle de (miras turizmi, etkinlik turizmi, hüzün turizmi, film-televizyon turizmi, gastronomi turizmi gibi) ilişkilendirilmektedir. Bununla birlikte miras turizmi, edebiyat turizminin en çok ilişkilendirildiği tür olarak dikkat çekmektedir. Miras turizminin ağırlıklı olarak mekân bazlı bir turizm türü olması (Hoppen vd., 2014) ve edebiyat turizminin de daha çok mekânsal deneyimler (yazar evleri gibi) sunması nedeniyle bu şekilde değerlendirmeler yapılmaktadır. Hatta edebiyat turizmi araştırmalarının ilk yıllarında edebiyat turizmini miras turizminin bir türü olarak ele alan görüşler hâkimdi (Herbert, 2001; Smith, 2003; Squire, 1996). Günümüzde ise edebiyat turizminin sunduğu yeni ürünler ve deneyimlerle kapsamının giderek genişlemesi, edebiyat turizminin hem kültür turizmi, hem miras turizmi ve hem de yaratıcı turizm içerisinde değerlendirilmesine yol açmıştır. Hoppen vd. (2014) edebiyat turizmini, kültür ve miras turizminin daha geniş alanında bir niş (yaratıcı turizm) içinde bir niş (medyayla ilgili turizm) olarak kabul etmektedir.

Edebiyat turizmi ürünleri, destinasyonun edebi atmosferiyle ilgili mal ve hizmet çeşitliliği olarak tanımlanmakta (Arcos-Pumarola ve Osácar Marzal, 2022) ve edebiyat turizmine olan ilginin artmasıyla edebiyat

turizmi ürünleri de giderek çeşitlenmektedir. Günümüzde turistlerin deneyimlediği başlıca edebiyat turizmleri arasında yazar evleri, yazarların çalışma alanları, yazarların mezarları, edebiyat müzeleri, kurgusal eserlerle ya da karakterlerle bağlantılı mekânlar, edebiyat festivalleri, anma törenleri, edebiyat otelleri, edebiyat rotaları, edebiyat turları, edebiyat şehirleri, edebi parklar, edebi kafeler, edebi barlar, kütüphaneler, kitapçılar, edebiyat yarışmaları sayılabilir (Arcos Pumarola ve Osácar Marzal, 2022; Baleiro ve Quinteiro, 2018).

Bu ürünler arasında hiç şüphesiz yazarlarla bağlantılı mekânlar, edebiyat turizminin en önemli ürünü olarak ön plana çıkmaktadır. Eagle ve Carnell (1997) bu yerlere edebiyat turistlerinin hayranlıkla yaklaştığını belirterek bir yazarın doğduğu evi ziyaret etmenin, onun çocukluk ortamında bulunmanın, eserlerine ilham veren yerleri birebir görmeyi ya da mezarında ya da halka açık bir anıtta yazarın anısına saygıda bulunmanın edebiyat turistlerini önemli derecede motive eden unsurlar olduğundan bahsetmişlerdir (akt. Butler, 1986: 115). Çok güçlü bir turizm kaynağı olan yazar evleri, yazarların izlerini arayan edebiyat turistleri için çok çeşitli otantik deneyimler, duygusal deneyimler, yazarla duygusal bağ kurma ve nostalji hissi yaşama imkânı sunar (Herbert, 2001; MacLeod, 2021; Robinson, 2002). Bunun yanı sıra yazar evleri günümüzde genellikle tur operatörlerinin düzenlediği edebi ve kültürel gezilerde sıkça uğranan noktalar haline gelmiştir. Ayrıca yazar evlerinin kendileri de bu değerli kaynağı en iyi şekilde kullanmak için rotalar oluşturmada yaygın rol oynamaktadır. Bu amaçla kullanılan çeşitli yöntemler arasında araştırma merkezleri oluşturma veya destekleme; kurslar, okuma grupları, seminerler ve konferanslar düzenleme; halk kütüphaneleri oluşturma; yazarların eserlerinin düzenlenmesi ve çevrilmesi işlerine destek verme ve çeşitli kültürel ve turistik ürünler geliştirme sayılabilir (Quinteiro, 2022: 75). Bu durum, yazar evlerinin eğitim işlevine de dikkat çekmektedir. Modern müzeciliğin temel yapı taşlarından biri olan eğitim, yazar evlerinde en çok odaklanılan konuların başında gelmektedir. Türkiye'deki yazar evlerini araştıran bir çalışmada Çevik (2021), tüm edebi mekânların eğitim alanında önemli çabaları olduğunu ve en büyük hedef kitlelerini öğrenci gruplarının oluşturduğuna değinmiştir. Okullarla ve çeşitli eğitim kurumlarıyla etkin işbirlikleri yapılarak öğrenci grupları müzede ağırlanmakta ve öğrencilere yönelik çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

Yazar evleri için en önemli unsurlardan biri otantikliktir. Otantiklik, kültürel mirasın tanımlanmasında, değerlendirilmesinde ve izlenmesinde temel bir unsur olarak kabul edilmekte ve değerlerle ilgili temel niteleyici bir faktör olarak görülmektedir (UNESCO, 1994). Yazar evleri de tarihi bir değere sahip olduklarından bir kültürel miras mekânı olarak görülmektedirler. Bu mekânlarda otantik nesnelere hayati bir öneme sahiptir ve ziyaretçiye bir yakınlık şansı sunmaktadır (MacLeod, 2021). Yazarın sahip olduğu otantik nesnelere dolu olan bir yazar evi, yazarla bağlantı arayışında olan edebiyat turistleri için

hayal güçlerini kullanarak etkileşimde bulunabilecekleri fiziksel bir araç işlevi görür (Orr, 2018). Stiebel (2004) de bu mekânlarda turistlerin gerçek olanı görmek istediklerini, yani otantik bir deneyim aradıklarını ancak aynı zamanda sergilenen nesnelere otantik olduklarına dair kanıtlar da istediklerini belirtmiştir. Herbert (2001: 317) edebi mekânlarda sunulan objelerin gerçek olup olmadıkları ve gerçeği sadık bir biçimde temsil edip etmedikleri konularında şüphelerin ortaya çıkabileceğini belirterek otantikliğin, sübjektif bir deneyim olup geliştiricilerin niyetleri, turistlerin yorumları ve etkileşimlerinin bir birleşimi olduğunu vurgulamıştır. Dolayısıyla otantiklik büyük ölçüde mekân yöneticilerinin benimsediği politikalara ve yorumlama kararlarına bağlıdır.

Yorumlama, gerçeklere dayanan bilgiye dair basit bir şekilde iletişim kurmaktan ziyade orijinal nesnelere, doğrudan deneyimin ve örnekleyici medyanın kullanımıyla anlamları ve ilişkileri ortaya çıkarmayı amaçlayan bir eğitim etkinliğidir (Tilden, 1977: 8). Miras yorumlaması, rehberler aracılığıyla birebir iletişime imkân veren kişisel yorumlama şeklinde yapılabileceği gibi sergiler, panolar, dijital sunumlar, belgesel ve video gösterimleri, sesli rehberler, broşürler, haritalar gibi kişisel olmayan yorumlama araçları kullanılarak da yapılabilir. Edebi mekânlarda kişisel ve kişisel olmayan yorumlama araçlarının birlikte kullanıldığı görülmektedir. Herbert (1996) bazı edebiyat mekânlarının daha çok ziyaretçi çekmek gibi ekonomik öncelikli bir amaç doğrultusunda daha ilgi çekici, farklı ve daha çok teknolojik yorumlama araçlarına yönelirken bazı mekânların ise yazara dair bilinirliği artırma gibi kültürel bir amaçla kişisel rehberler ya da sesli rehber teknolojilerini kullanabileceğini ya da yazarın hayatına ve eserlerine dair büyük panolarda ilgi çekici görsellerle birlikte bilgi vermeye odaklanabileceğinden bahsetmiştir. Her edebi mekân bu amaçlara bağlı olarak sergilemede hangi nesnelere ön plana çıkarılacağı ve ne şekilde konumlandırılacağı gibi sergileme kararlarını almaktadır.

Edebi mekân yöneticileri, yorumlama ve sergileme kararlarını alırken potansiyel ziyaretçilerin özelliklerini de göz önüne almak zorundadırlar. Tilden'e (1977) göre ziyaretçiler, mekânın anlatmak ya da göstermek istediğini kendi yaşam tarzlarına, deneyimlerine, düşüncelerine, sosyal konumlarına dokunmadığı sürece tepki vermeyeceklerini, anlatılmak isteneni kendi içsel bilgi ve deneyimleri ışığında yorumlayacaklarını öne sürmüştür. Dolayısıyla edebi mekân yöneticileri, yorumlama ve sergileme kararlarını almadan önce edebiyat turistlerinin bu mekâna hangi motivasyon ve beklentilerle geleceklerini iyi bir şekilde analiz etmelidir.

Edebi mekânlar bu aşamada farklı yorumlama biçimleri tercih edebilirler. Fawcett ve Cormack (2001) yenilikçi yaklaşım, akılcı yaklaşım ve eklettik yaklaşım olmak üzere üç farklı yorumlama biçiminden bahsetmişlerdir. Yenilikçi yaklaşım, otantikliği ve nostaljiyi öne çıkaran ve aynı zamanda sadeliği ve şıklığı da

benimseyen bir yaklaşımdır. Belirsizliğe yer vermeyen bir yorumlama biçimi olduğu için bir yazarla bağlantılı olan yazar evi müzelerinde daha çok tercih edilir. Bu mekânlar otantikliği ve nostaljiyi ön plana çıkarırken Wang'ın (1999) önerdiği üç farklı otantiklik türünden (nesnel, yapıcı, varoluşsal) nesnel otantiklik ışığında yorumlama kararlarını almaktadırlar. Nesnel otantiklik, müzelerle bağlantılı olup sergilenen nesnelere turistlerin otantik deneyimlerini belirlediği bir türdür. Otantikliği ölçmek üzere mutlak ve nesnel bir kriter söz konusudur. Dolayısıyla yazarın doğduğu ya da hayatının bir bölümünü geçirdiği ve yazara ait eşyaların, objelerin sergilendiği bir mekânın nesnel otantikliğinin edebiyat turistlerinin otantiklik beklentilerini karşılama olasılığının yüksek olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Edebiyat turistlerinin daha iyi deneyimlerle mekândan ayrılmaları için yöneticilere düşen, evin hangi bölümlerinin sergilemeye açılacağı, buralarda hangi nesnelere konumlandırılacağı, bu nesnelere ilgili hangi bilgilerin verilmesi gerektiği ve bu bilgilerin ne şekilde iletileceği gibi hususlarda etkili kararlar almaktır. Yapıcı otantiklik ise nesnel otantikliğin yorum yoluyla revize edilmesidir. Bazı edebi mekânlarda yazara ait olmasa da yazarın yaşadığı döneme ait olduğu bilinen objeler, bu döneme ilişkin anekdotları iletme için sergilenebilmektedir. Örneğin, Türkiye'deki edebi mekânlardan Rifat Ilgaz Kültür ve Sanat Evi ile Namık Kemal Evi'nde bu tarz otantikliği yansıtan bir yorumlama biçimi tercih edilmiştir (Çevik, 2019). Bunun yanı sıra yazara ait olan eşyalar artık bulunamadığı için titiz bir araştırma süreci sonucunda bu eşyaların replikalarının yapılmış olması ya da evin bazı bölümlerinin restorasyon sürecinde orijinal haline en yakın şekilde dizayn edilmesi de yapıcı otantikliğe örnek olarak verilebilir. Aşçıyan Müzesi'nde Tevfik Fikret'e ait olan bazı eşyalar, Tevfik Fikret'in bizzat kendisinin çektiği fotoğraflar yardımıyla replika olarak yapılmış, yine aynı fotoğraflar ve o dönemde yazılan kitaplardan yararlanarak yapılan araştırma sonrasında evin bölümleri orijinal haline döndürülmeye çalışılmıştır (Çevik, 2022). Wang (1999), varoluşsal otantikliği ise etkinlik temelli bir otantiklik türü olarak nitelendirmiş ve turist faaliyetleri tarafından etkinleştirilen potansiyel bir varoluşsal durum olarak tanımlamıştır. Bu otantiklik türünde önemli olan, nesnelere otantikliği değil turistlerin öznel deneyimleridir. Fawcett ve Cormack'ın (2001) bahsettiği diğer bir yorumlama biçimi olan akılcı biçim, daha çok edebi mekân yöneticilerinin kendi hayal güçleri doğrultusunda oluşturdukları kurgusal edebi mekânlarda tercih edilmektedir. Yazar evi müzelerinde nesnel otantiklik, bir başka deyişle objelerin gerçekliği önemli bir unsur olduğundan bu yorumlama biçiminin bu mekânlar için uygun olmadığı söylenebilir. Eklektik biçim ise kurguyla gerçeğin iç içe geçtiği bazı edebi mekânlarda hâkim olan bir yorumlama biçimidir.

Edebiyat turizminin en önemli ürünlerinden biri olan yazar evi müzelerinin ülkemizdeki örnekleri arasında Aşçıyan Müzesi, Sait Faik Abasıyanık Müzesi, Orhan Kemal Müzesi, Yahya Kemal Müzesi, Haldun Taner Müze Evi,

Kemal Tahir Müze Evi, Rifat Ilgaz Kültür ve Sanat Evi, Mehmet Akif Ersoy Evi, Necati Cumalı Anı ve Kültür Evi, Namık Kemal Evi, Cahit Sıtkı Tarancı Müzesi, Ziya Gökalp Müzesi, Cemil Meriç Müzesi, Sabahattin Ali Anı Evi sayılabilir. Bir diğer örnek de bu çalışmanın konusunu oluşturan Âşık Veysel Müzesi'dir. Sivas'ın Sivrialan köyünde bulunan, Âşık Veysel'in ömrünün son yıllarını geçirdiği ve öldüğü ev Kültür Bakanlığı tarafından 1979 yılında müzeye dönüştürülmesi için kamulaştırılmış ve 1982 yılında hizmete açılmıştır (Özen, 2009: 55). Çalışmanın bir sonraki bölümü bir halk şairi olarak Âşık Veysel'in hayatı ve eserlerine ayrılmış, ardından bir halk şairinin yaşadığı ortamdan müzeye dönüştürülen Âşık Veysel Müzesi edebiyat turizmi bağlamında değerlendirilmiştir.

Âşık Veysel

Âşıklık, Türk halk kültürünün önemli bir parçasını oluşturan sözlü bir gelenek (Bars, 2020) olup âşıkların saz çalma ve şiir söyleme yoluyla duygularını, düşüncelerini ve yaşadıklarını ifade ettiği kültürel ve aynı zamanda da sanatsal bir geleneği ifade etmektedir (Artun, 2009). Gelenek, kökeni Orta Asya'ya kadar uzanan çok eski bir geçmişe sahiptir. (Yardımcı, 2013). Artun'a (2011) göre âşıklık geleneğini besleyen kültürel kaynakların azalması zaman içerisinde geleneğe olan ilginin azalmasına neden olsa da gelenek günümüzde hala canlı bir şekilde yaşatılmaya devam etmektedir. (Özer ve Topal, 2021). Kültürel mirasın kuşaklar arası aktarılmasında taşıyıcı bir özelliği bulunan sözlü anlatım geleneği sayesinde âşıklık geleneğine ait şiirler ve hikâyeler günümüze kadar gelmiştir (Türkiye Kültür Portalı).

Âşıklık geleneğinin yirminci yüzyıldaki en önemli ve son temsilcilerinden birisi de Âşık Veysel'dir. "Dost Dost Diye Nicesine Sarıldım/Benim Sadık Yârim Kara Topraktır", "Uzun İnce Bir Yoldayım/Gidiyorum Gündüz Gece", "Ben Giderim Adım Kalır/Dostlar Beni Hatırlasın" gibi eserleriyle bilinen Âşık Veysel, Sivas ilinin Şarkışla ilçesine bağlı Sivrialan köyünde 1894 yılında dünyaya gelmiş (Alptekin, 2011: 1611) ve yine aynı köyde 1973 yılında (Bakiler, 2023: 51) günümüzde kendi adına (Âşık Veysel Müzesi) müze haline getirilen evinde vefat etmiştir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı). Veysel bir gözünü yedi yaşında yakalandığı çiçek hastalığı nedeniyle diğer gözünü de geçirdiği bir kaza sonucu kaybetmiştir. Büyük bir talihsizlik olarak görülen görme engeli belki de Veysel'i Âşık Veysel yapan en önemli özelliği olmuştur. Kendisi de bu hususla ilgili olarak "Eğer kör olmasaydım çoban olurum, kör oldum Âşık Veysel oldum." demiştir (Yıldız, 2018: 13). Küçük yaşta görme yetisini tamamen kaybeden halk ozanının şiirlerinde sıkça rastlanan garibanlık, çaresizlik, fakirlik, değer bilinmezlik gibi çektiği sıkıntılar ve göğüs gerdığı zorluklar Veysel'in bu sözlerini doğrular niteliktedir. Çünkü insanı şair yapan hususlardan birisi de o kişinin hayatı boyunca yaşadığı olaylardır.

Veysel küçük yaşlarda sadece bazı halk şairlerinin şiirlerini ezberleyip biliyor idi. Bu şiirleri Veysel'e babası

ezberletmişti. Veysel'in babasından öğrendiği ilk şiir Kul Abdal'a ait "Takdirden Gelene Tedbir Kılınmaz" şiiridir. Küçük Veysel saz ile ilk kez on yaşına geldiğinde babası Karaca Ahmet tarafından oyalanması için kendisine alınan saz vesilesiyle tanışmıştır. Veysel saza uzun süre alışamamış, sazdan ses çıkaramamıştır. Sazı çalamayacağını düşünen Veysel çoğu kez sazı elinden bırakmak istemiştir. Ancak köylüsü olan Molla Hüseyin ve Çamşılı Ali, Veysel'e saz çalmayı öğretmişlerdir (Bakiler, 2022). Âşık Veysel o günden sonra sazını elinden hiç bırakmamıştır.

Gözleri görmediği için okula da gidemeyen Veysel'in ataları arasında şiir yazan, saz çalan, türkü söyleyen kısacası âşıklık geleneğinden gelen kimse yoktur. Bu haliyle Âşık Veysel'in görmediği bir dünya hakkında bu kadarengin bir bilgi birikimine sahip olması takdire şayandır. Merkeze uzak bir köyde yetişen, küçük yaşta gözünü kaybeden ve bundan dolayı okuma-yazma öğrenemeyen bir kişinin bilmesi neredeyse olanaksız gibi görünen ifadeler şiirlerinde yer vermesi çok manidardır (Yıldız, 2018). Çünkü Âşık Veysel gözü ile göremediği her şeyi gönül gözüyle görmüş ve bunu eserlerine adeta nakşetmiştir. Veysel'in bu denli derin bilgiye sahip olmasında çocukluğunda köye gelen âşıkları dinlemesinin büyük etkisi vardır. Köye gelen bu âşıklar, köy halkını büyük bir odada toplarlar, bildiklerini anlatırlar, saz çalarlar, gazetelerden haberler verirler, hükümetin yaptığı çalışmaları anlatırlar, partilerin durumlarından bahsederler yani bir nevi hem radyo hem de televizyon görevi görürlerdi. Veysel köy odalarındaki bu toplantıları hiç kaçırmaz, bu gibi sohbetlerin her zaman baş dinleyicisi olurdu (Öz, 2013).

Veysel Şatiroğlu 1933 yılına kadar hep diğer âşıkların usta malı eserlerini çalıp söylemiştir. Âşık Veysel kendi şiirlerini yazmaya dönemin Akçakışla nahiye müdürü Ali Rıza Bey'in kendisinden Cumhuriyet'in ilan edilmesinin 10. yılı nedeniyle düzenlenecek olan bayramda okuması için bir şiir yazmasını istemesiyle başlamıştır.

*"Atatürk'tür Türkiye'nin ihyası
Kurtardı vatani düşmanımızdan
Canını bu yolda eyledi feda
Biz dahi geçelim öz canımızdan"*

dörtlüğü ile başlayan şiir herkes tarafından çok beğenilir ve halk ozanının yazdığı ilk şiir olarak kayıtlara geçer (Yıldırım, 2018: 51).

Bu tarihe kadar diğer şairlerin eserlerini söyleyen Şatiroğlu bu tarihten sonra artık kendi eserlerini yazıp söylemiştir. Katıldığı bir programda "Şiir yazmaya neden bu kadar geç başladınız?" sorusuna "Şiir yazmak içimden geliyor amma utaniyor ve korkuyordum. Acaba bu şiiri kime yazdı derler diye düşünüyordum." şeklinde cevaplamıştır (Duranoğlu, 2009). Gözleri görmeyen ve bu nedenle okuma-yazma da öğrenemeyen Veysel'in şiirlerini

nasıl yazdığının cevabı ise yine kendisi tarafından şu şekilde verilmiştir (Aslanoğlu, 1964: 13):

*"İçime doğunca söylemeye başladım.
Dizeler aklıma art arda gelir. Onu defalarca tekrarlar aklımda tutmaya çalışırım. Beste yaparsam bestelerim. Yapmayarsam hemen bir deftere yazdırırım. İşte o zaman şiir bana mal edilmiş olur. Başlayıp da bitiremediğim bir şiir olmadı amma kaybolan şiirlerim olmuştur."*

Âşık Veysel'in şiirlerinin sayısı tam olarak bilinmese de Kaya'ya (2011) göre ünlü halk şairinin yaklaşık 180 adet şiiri bulunmaktadır. Şiirlerinde konulara bakıldığında ağırlıklı olarak, *aşk, gurbet, Türklük, vatan sevgisi, birlik-beraberlik, tabiat-doğa* gibi konuları işlemiştir. Aşığın şiirleri farklı kaynaklarda değişik şekillerde sınıflandırılmıştır. Örneğin Yıldırım (2022) aşığın şiirlerini *aşk-ayrılık-özlem, doğa betimlemeleri, tanrıya yönelmiş şiirleri, milli temalar, taşlama-yerghi-eleştiri, kendisi ile ilgili şiirleri, bireysel yaşamla ilgili şiirleri* olarak bir sınıflandırma yapmıştır. Bakiler (2022), Veysel'in eserlerini *tasavvuf şiirleri, vatan sevgisi, aşk-gurbet-hasret şiirleri, insan-cemiyet-ilim-şehir-ölüm üzerine şiirler, atışmalar* olarak kategorize etmiştir. Bir başka sınıflandırmaya göre *doğa, aşk, sıla, yurt, okul-hastane ve taşlama* halk ozanının işlediği temel konulardan bazılarıdır (Alptekin, 2011). Halk ozanı bazı kurumlara, kişilere has şiirler de yazmıştır. Şiir yazdığı kurumlara örnek olarak halkevleri, köy enstitüleri, hastane, okul gibi kurumlar verilebilir. Kendilerine özel olarak şiir yazdığı kişiler ise *Atatürk, Mehmet Tecer (Ahmet Kutsi Tecer'in oğlu) Neyzen Tevfik, Hacı Bektaş, Mevlana, Ümit Yaşar ile Nüzhet Çubukçu'dur* (Kaya, 2011). Şiirlerinde mahlas olarak genellikle "Veysel"i kullansa da beş şiirinde "Veysel Şatır", iki şiirinde de "Sefil Veysel" mahlaslarını kullanmıştır (Kaya, 2011: 47). Büyük ozan adına hazırlanan bir TV belgeselinde konuşmacı olarak yer alan şair-yazar Metin Turan'a göre Veysel'in dili oldukça sadedir ve ünlü ozan Türkçe'yi büyük bir ustalıklarla kullanır (Habertürk TV, 2019). Eserlerini köyünde duyduğu dil olan eski Anadolu Türkçesi ve hece ölçüsü ile yazmıştır (Bahşi, 1997).

Veysel'in âşıklığı yanında usta öğretici olarak 1941-1946 yılları arasında ülke genelinde altı köy enstitüsünde görev yaptığı da kaynaklarda geçmektedir (Özen, 2009). Âşık Veysel *Adapazarı/Arifiye, Ankara/Hasanoğlan, Eskişehir/Çifteler, Kastamonu/Gölköy, Sivas/Pamukpınar, Samsun/Akpınar Köy Enstitüleri'nde* saz öğretmenliği yapmıştır (Oğuzcan, 1970: 11).

Memleket hasretiyle yanıp tutuşan Veysel, 1946 yılında köy enstitüsündeki saz öğretmenliği görevini bırakarak ani bir kararla Sivrialan köyüne dönmeye karar vermiştir. Ünlü halk ozanı bir nevi istifa dilekçesini de yazdığı bir şiirle dönemin Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'a iletmiştir (Yıldırım, 2018: 74):

“Yeni mektup aldım gül yüzlü yardan
Gözletme yolları gel deyi yazmış
Sivralan köyünden bizim diyardan
Dağlar mor menevşe gül deyi yazmış”

Şatıroğlu köyüne döndükten sonra geçimini çok sevdiği bir iş olan çiftçilikle sağlamıştır (Bakiler, 2022). Aralarda çeşitli etkinliklere katılmak üzere köyünden ayrılan ve etkinlik bitince hemen geri dönen Veysel, hayatının geri kalanını çok sevdiğini her fırsatta dile getirdiği köyünde geçirmiş ve burada da vefat etmiştir (Öz, 1994).

Âşık Veysel Türk halk müziği ve edebiyatına büyük katkıları olmuş önemli bir sanatçı olduğu için kendisi hakkında yazılmış birçok eser de bulunmaktadır. Ünlü halk ozanı ile ilgili günümüze kadar tespit edilebilen otuz sekiz kitap (Yıldırım, 2018) ve beş yüzden fazla yazı (tez, makale, bildiri, dergi yazıları gibi) vardır (Kaya, 2011). Hiç şüphesiz her geçen yıl artan bu sayılar, Âşık Veysel'in yaşadığı yüzyıldan günümüze kadar uzanan tarihsel süreç içindeki öneminin anlaşılması açısından büyük önem arz etmektedir.

Veysel, Anadolu topraklarının fethedilmesinden sonra bu coğrafyada yaşayan, kültürümüze yenilikler katan değerlerimizin başında gelmektedir. Yirminci yüzyılda yetişen önemli halk şairlerinden birisi olan (Yakıcı, 2012) ve bu yüzyıla adını altın harflerle yazdıran halk ozanının hem kendisi hem de köyü, ilçesi ve ili ülkemiz sınırlarını aşarak dünyada bilinir hale gelmiştir (Yıldız, 2018). Diğer bir ifadeyle Veysel, yerellikten çıkmış ulusal hatta evrensel bir kimlik kazanmıştır (Yıldırım, 2018).

UNESCO tarafından 2023 yılının Âşık Veysel'in ölümünün 50. yıl dönümü olarak ilan edilmesi münasebetiyle ilgili kurum/kuruluşlar (kamu, özel, sivil toplum, eğitim gibi) tarafından çok çeşitli anma etkinlikleri düzenlenmekte olup bu etkinliklerle Âşık Veysel bir kez daha anlatılmaya, anlaşılmaya çalışılacak ve sözleri, fikirleri, eserleri gelecek nesillere aktararak Veysel ebedileştirilecektir.

Âşık Veysel Müzesi

Âşık Veysel'in Sivas'ın Sivrialan köyünde iki evi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, ömrünün yaklaşık 70 yılını geçirdiği eski evi, diğeri ise son yıllarında yaşadığı ve vefat ettiği, bugün müze olarak hizmet veren ikinci evidir. Âşık

Veysel'in ölüm tarihi olan 1973 yılında evinin müze haline getirilip kişisel eşyalarının sergilenmesi yetkililerce düşünülmüş ancak süreç içerisinde yaşanan birtakım gelişmeler bu düşüncenin ertelenmesine neden olmuştur. Altı yılın ardından Kültür Bakanlığı tarafından 1979 yılında Âşık Veysel'in son yıllarını geçirdiği ev kamulaştırılmıştır. 1980 ve 1981 yıllarında tadilatı gerçekleştirilen evin, Sivas Müze Müdürü Burhan Bilget tarafından düzenlenmesi yapılmıştır. Müze, 21 Mart 1982 tarihinde dönemin Sivas Valisi Şükrü Er tarafından hizmet açılmıştır (Özen, 2009: 55).

Kutlu Özen, Nisan 1983 tarihli yazısında Âşık Veysel Müzesinin ilk halinden bahsetmiştir. Sivrialan köyündeki diğer evler gibi tek katlı olarak inşa edilen ev, ana bina ve müze tadilatı sırasında yıktırılan ahır olmak üzere iki bölümden ibaret olup küçük bir avlusu bulunmaktadır. Müze, yola bakan iki oda, bu odaların bitişiğinde yer alan mutfak (kiler) ile depo ve salondan ibarettir (Özen, 2009). 2012 yılında ev yenilenmiş ve Sivas Müze Müdürlüğü'nün İsveç'in Stockholm kentindeki Synskadades Müzesi ile ortak yürüttüğü “Müzeler Arası Kültür İttifakı Projesi” kapsamında yeniden düzenlenmiştir (Öztürk, 2017: 124). Bu ortaklığa dair bilginin bulunduğu tabela, bugün müze kapısında yer almakta ve ziyaretçiler tarafından görülebilmektedir. Proje kapsamında, salon olarak kullanılan bölümden bağlantının sağlandığı bir ek yapı inşa edilmiştir. Çağdaş müzecilik anlayışına göre dizayn edilen bu yapının yanı sıra müzenin eski kısmında da yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu restorasyonda müzede engellilere yönelik düzenlemeler de yapılmıştır. Görme engelliler için Braille alfabesiyle, müze ve Âşık Veysel ile ilgili bilgilerin yer aldığı panolar hazırlanmıştır. İşitme engelliler için de işaret diliyle Âşık Veysel belgeseli hazırlanmış ve İngilizce alt yazılı olarak yayınlanmaktadır (Star Gazetesi, 2012). Daha önce hiç yayınlanmamış radyo ve televizyon kayıtlarından hazırlanan, Hacı Mehmet Duranoğlu'nun yazıp yönettiği belgesel aynı zamanda proje ortağı olan İsveç'teki Synskadades Riksförbund SRF/Synskadades Müzesi'nde de düzenli olarak gösterilmektedir (muze.gov.tr).

Müzeye girildiğinde edebiyat turistlerini ilk olarak duvarlardaki Âşık Veysel fotoğrafları ve *Köy Enstitülerinde, Bana Güneşi Getir* gibi başlıklar altında Âşık Veysel'in anılarından kesitlerin oluşturduğu büyük panolar karşılamaktadır. Âşık Veysel 1941-1946 yılları arasında köy enstitülerinde saz öğretmenliği yapmış ve bu, Âşık Veysel'in sanatının oluşmasında büyük rol oynamıştır. Adapazarı Arifiye Köy Enstitüsü, Hasanoğlan Köy Enstitüsü, Eskişehir Çifteler Köy Enstitüsü, Kastamonu Gökçöy Köy Enstitüsü, Yıldızeli Pamukpınar Köy Enstitüsü

ve Samsun Ladik Akpınar Köy Enstitüsünde çalışmıştır. O dönem tanıştıkları Yaşar Kemal, “*Âşık Veysel en yeni şiirlerini Hasanoğlan’da yazdı, hem de en güzel şiirlerini. Veysel, yeni bir Veysel olduysa Hasanoğlan’da oldu*” diye yazmıştır. *Bana Güneşi Getir* isimli pano ise Âşık Veysel’in gözlerini kaybetmeden önce çocukluğuna dair anılarından alınmıştır:

“Güneşin ışıklarını tutmaya çalışırdım. Babam, ‘avuçla oğlum, bana getir’ derdi. Ben de oynaya zıplaya avuçlayıp babama getirirdim. Avucumu açıp da verecek bir şey bulamayınca hayret ederdim. Babam beni bu şekilde eğlendirirdi.”

Soldaki ilk oda, müzenin en özel bölümlerinden biridir. Bu odaya giren edebiyat turistlerinin ilk dikkatini çeken, hiç şüphesiz saziyla birlikte oturur vaziyette ziyaretçileri karşılayan, balmumundan yapılan heykelidir. Bu oda, Âşık Veysel’in vefat ettiği oda olup odada bulunan yatak da vefat ettiği yataktır. Yavuz Bülent Bakiler, Sivas Folkloru Dergisinde yayınlanan, Mayıs 1973 tarihli “*Âşık Veysel’de Milli Ülkü*” isimli yazısında Âşık Veysel’in cenazesi için gittiği evine dair gözlemlerini aktarmıştır (Köse, 2018: 82):

“...Cenazesine yetişememiştik. Bizi onun odasına aldılar. 20 metre kare genişliğinde mütevazı bir köy odası. Dışarıya bakan büyük bir pencere dikkatimi çekiyor. Şehir evlerinin pencereleri gibi. Kapının tam karşısında bir sedir. Bu sedirde üst üste konulmuş iki yatak daha kaldırılmamış. Âşık Veysel son günlerini bu yatakta, bu yeşil yorgan altında geçirmiş. Başında taşıdığı takke yastığının üzerinde kalmış. Duvarda büyük bir Sivas kilimi var. Renkler ve desenler kanatlanıp uçacak kadar güzel ve canlı. Ve bu Sivas kilimi üzerinde Âşık Veysel’in iki sazi, bir curası asılı.”

Âşık Veysel’in vasiyeti üzerine cenazesi mezara kadar saziyla birlikte götürülmüş, kabrine saziyla birlikte indirildikten sonra sazi alınmış ve bu odaya getirilerek eski yerine asılmıştır (Köse, 2018: 82). Yatağın yanı sıra odada üzeri Şarkışla kilimleri ile serili sedir bulunmaktadır. Yatak ve heykelin önüne, bu otantik eşyaların korunması gerekliliğinin bir sonucu olarak bir şerit çekilmiştir. Önünde yatağının bulunduğu duvarda Âşık Veysel’in imzası ve parmak izinin yer aldığı büyük bir pano bulunmaktadır. Bu oda aynı zamanda Âşık Veysel’in şahsi eşyalarının da sergilendiği bölüm olması nedeniyle otantiklik arayışındaki edebiyat turistlerinin beklentilerinin karşılanmasında önemli bir role sahiptir. Sergilenen kişisel eşyaları arasında tespih, pipo, ağızlık, paket tütün, tabaka, fincan, cüzdan, *Dostlar Beni Hatırlasın* ve *Kendi Sözünden ve Sazından* isimli plaklar gibi

objeler yer almaktadır. Tüm bu objeler, kilitli ve ışıklandırılmış camekânlar ardında sergilenmektedir. Müzede obje altı etiketleme kullanılmış ve objelerin altında Türkçe ve İngilizce dillerinde kısa açıklamalar belirtilmiştir.

Ana kapının sağ tarafında kalan ilk oda ise Âşık Veysel’in yaşadığı dönemde oturma odası olarak kullanılan odadır. Bu oda da Âşık Veysel’in vefat ettiği odaya benzer şekilde dekore edilmiştir. Odanın iki duvarının önünde L biçiminde tahta sedirler ve sedirlerin üzerine yine diğer odada olduğu gibi yöreye ait kilimler ve yastıklar konulmuştur. Bu odada farklı olarak sedirlerin önüne şerit çekilmediği görülmektedir. Bunun nedeni ise sedirin karşısında bulunan televizyonda İngilizce altyazılı, işitme engelliler için özel olarak hazırlanmış Âşık Veysel Belgeselinin yayınlanmasıdır. Müze ziyaretçileri sedirde oturarak belgeseli seyredebilmektedir. Odanın karşısındaki duvarda Sivrialan köyüne ait büyük bir pano yer almaktadır. Diğer odayla benzer şekilde bu odada da Âşık Veysel ve yakınlarına ait fotoğraflar, yazılarından kesitler, hakkındaki eserler şık bir tasarımla sunulmaktadır. Odanın diğer bir köşesinde Âşık Veysel’in sazi, şemsiyesi, kıyafetleri, asası gibi kişisel eşyalarının bir bölümü camekân ardında sergilenmektedir. Sivrialan köyü muhtarı bir röportajda Âşık Veysel’in her gün elinde asasıyla bakkala geldiğini ve sandalyesine oturarak halkla sohbet ettiğini, köyde çamurda asasıyla yürüdüğünü ancak takım elbisesine bir damla bile çamur sıçratmadığını anlatmıştır (NTV, 2019).

Bu odanın bitişiğindeki oda ise Âşık Veysel’in mutfaktır. Bu bölümde girişin hemen karşısında büyük bir ocaklık bulunmaktadır. Sağlığında mutfak ve kiler olarak kullanılan bu bölümde Âşık Veysel’in bizzat kendisinin kullanmış olduğu mutfak eşyaları sergilenmektedir. Güğüm, sini, sepet, havan, lüks lambası, bakır tencereler, tabaklar, fincan takımı gibi çeşitli eşyaların bir kısmı duvarlarda bir kısmı ise ahşap dolaplar içinde sergilenmektedir. Burada sergilenen objelerin altına da diğer bölümlerde olduğu gibi açıklamaların yazıldığı görülmektedir. Bu bölümde Âşık Veysel’in abileri, ablaları, çocukları ve torunlarının da yer aldığı bir geniş aile fotoğrafı büyütülerek duvara asılmıştır. Edebiyat turistleri, Âşık Veysel’i ve yakınlarını daha iyi tanıyabilmek için bu fotoğrafa ilgi göstermektedirler. Ayrıca eski tarihli dergilerde hakkında çıkan yazılar da yine duvarlarda sergilenmektedir.

Eski yapıdaki son bölüm salon olarak kullanılan odadır. Buradan bir kapıyla son restorasyonda eklenen ek binaya geçiş bulunmaktadır. Salon olarak kullanılan,

oldukça geniş olan bu bölümün duvarları Âşık Veysel'in fotoğrafları ile süslenmiştir. Ayrıca Âşık Veysel'in büyük bir yağlı boya tablosu da bu odanın dekorasyonun parçası haline gelmiştir. Odanın bir bölümünde Âşık Veysel'in büstünün ve hakkında yazılan eserlerin yer aldığı bir kütüphane bulunmaktadır. Ayrıca üzerinde ziyaretçi defterinin bulunduğu bir çalışma masası yer almaktadır. Edebiyat turistleri Âşık Veysel ile duygusal bir bağ kurmak, ona saygılarını ifade etmek ve müze ile ilgili görüşlerini belirtmek için bu ziyaretçi defterini kullanmaktadırlar. Odanın diğer tarafında birinde bir daktilonun, diğerinde ise Âşık Veysel'in oğlunun sazının sergilendiği camekân vitrinler bulunmaktadır. Âşık Veysel'in küçük oğlu Bahri Şatıroğlu, 1968 yılında babasına Cemal Saygılı tarafından hediye edilen ve babasının da kendisine hediye ettiği sazı sergilenmesi için müzeye teslim etmiştir (Star Gazetesi, 2012). Müzenin bu bölümünde de bir televizyon bulunmaktadır ve ziyaretçilerin Âşık Veysel ile ilgili yayınlanan belgesel ve röportajları rahatlıkla izleyebilmeleri için televizyonun önüne banklar yerleştirildiği görülmektedir. Köşede Âşık Veysel'in ölümünün hemen ardından alınan yüz maskı bulunmaktadır. Kutlu Özen, 1982 tarihli makalesinde Âşık Veysel'in yüz maskının alınmasının bir ekip işi olduğundan; o yıllarda Atatürk Lisesi müdürü Selahattin Aydemir, Dört Eylül Ortaokulu resim öğretmeni Özdemir Baran, resim öğretmeni Yusuf Toprak ve kendisinin ekipte yer aldığından bahsetmiştir. 21 Mart 1973 tarihinde alınan mask, dokuz yıl sonra Özen'in vali yardımcısına önerisi doğrultusunda müzeye konulmuştur (Özen, 2009). Müzeyi ziyaret eden edebiyat turistleri bu bölümü gezdikten sonra buradaki bir kapıdan müzeye son restorasyonda eklenen kısma geçiş yapmaktadırlar.

Müzenin eski binasından yeni yapılan ek kısmına geçiş bir karanlık oda aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu karanlık oda, edebiyat turistlerinin görme engelli Âşık Veysel'in karanlık dünyasını hissedebilmeleri için tasarlanmıştır. Hiç şüphesiz bu karanlık oda, müzenin en çok merak edilen ve ilgi çeken bölümlerinden biridir. Bu bölümde görme engelliler için Braille alfabesi ile yazılmış *Uzun İnce Bir Yoldayım* sözü yer almaktadır. Bu bölümün diğer ilgi çeken özelliği ise enstalasyon sanatı ile yaratılmış, karanlıkta bir süreliğine beliren Âşık Veysel heykelidir.

Müzenin yeni yapılan kısmı tamamıyla çağdaş müzecilik anlayışına uygun bir şekilde dizayn edilmiştir. Şık ve sade tasarımların dikkat çektiği bu bölümde ayrıca görme engelliler için Braille alfabesiyle hazırlanan ve duvarlara asılan panolar bulunmaktadır. Görme engelli ziyaretçiler, bu panolardaki kabartma yazılara dokunarak Âşık Veysel hakkında bilgi alabilmektedirler. Bu bölümün

yorumlama kararlarında da teknolojiye yararlanılarak görsel ve işitsel olarak da bilgi aktarımının yapıldığı görülmektedir. Duvarlara yerleştirilen ekranlardan belgesel ve röportajlar gibi içerikler gösterilmekte ve aynı zamanda birkaç noktada bulunan küçük ekranlardan ziyaretçiler kulaklık yardımıyla Âşık Veysel hakkında istedikleri içerikleri seçerek bireysel olarak da bilgi alabilmektedirler.

Bu yeni bölümde de müzenin eski kısmında olduğu gibi sadece Âşık Veysel'e odaklanılmış ve bu doğrultuda yorumlama ve sergileme kararları alınmıştır. Âşık Veysel'in hayatı, eserleri ve âşıklık geleneği odağında genellikle büyük panolar yardımıyla sunulan tasarımlar bulunmaktadır. Çeşitli edebiyat ustalarının Veysel hakkındaki yazılarından kesitler, Âşık Veysel ile ilgili gazetelerde ve Saz Şairleri gibi dergilerde çıkan haberlerden örnekler, plaklarından ve şiirinden örnekler, kullandığı kıyafetler, âşıklık geleneğine dair bilgiler bu bölümün belli başlı sergileri arasındadır. Bu sergiler için genellikle büyük panolar hazırlandığı görülürken plaklar, eserler, kıyafetler ve bazı yazılar camekân ardında sergilenmektedir. Bu bölümün geneline bakıldığında tasarımların ilgi çekici olmasına özen gösterildiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Edebiyat turistleri tarafından en çok ilgi gören tasarımlardan biri de Âşık Veysel dizelerinin yer aldığı kısımdır. Veysel'in dörtlükleri renkli ve dikdörtgen şeklindeki küçük kartlara basılarak tavanda oluşturulan gökyüzünden sarkıtılmıştır.

Bu bölümde Âşıklar Bayramı için hazırlanmış bir köşe de bulunmaktadır. 5-7 Kasım 1931 tarihleri arasında Sivas Milli Eğitim Müdürü Ahmet Kutsi Tecer'in önderliğinde I. Sivas Halk Şairleri Bayramı düzenlenmiştir. Bayrama on beş kişi katılmış olup bu on beş kişiden biri de Âşık Veysel'dir. Âşık Veysel, bayramın bitiminde Ahmet Kutsi Tecer'in bayrama katılan âşıklara halk şairi olduklarına dair birer kâğıt verdiğinden bahsetmiştir. Bu bayramın Sivaslı halk şairleri arasında büyük etkileri olmuş ve daha geniş kitlelere ulaşmalarını sağlamıştır. 30 Ekim 1964 tarihinde gerçekleştirilen II. Sivas Halk Şairleri Bayramına ise aralarında Âşık Veysel'in de bulunduğu on âşık katılmıştır (Alptekin, 2011; Özen; 2009). Bu köşede sözü edilen bayramlara katılan Âşık Süleyman, Âşık Talibi (Bektaş), Âşık Suzani, Âşık Revani, Âşık Yarım Ali, Âşık Veysel ve Âşık Ali'nin fotoğrafları ve Âşıklar Bayramı ile ilgili yazılar bulunmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Türkiye'deki yazarla bağlantılı edebiyat turizmi mekânlarından biri olan Âşık Veysel Müzesini edebiyat turizmi unsurları açısından kavramsal olarak

değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada birtakım önemli bulgulara ulaşılmıştır.

Âşık Veysel Müzesinin edebiyat turistlerinin beklentilerini karşılaması açısından iyi bir konumda bulunduğu söylenebilir. Edebiyat turistlerinin bir edebiyat turizmi mekânından en önemlisi beklentisi otantiklik (Brown, 2016a; Fawcett ve Cormack, 2001; Gentile ve Brown, 2015; Herbert, 2001; MacLeod, 2021; Orr, 2018; Stiebel, 2004). Otantiklik beklentisi karşılanmadığında edebiyat turizmi deneyimi bir hayal kırıklığıyla sonuçlanabilmektedir. Örneğin Brown (2016a), Jean-Paul Sartre ve Simone de Beauvoir ile özdeşleşen bir kafeyi araştırma alanı olarak seçmiş, ancak bu deneyiminde otantiklik beklentilerinin karşılanmadığını belirtmiştir. Söz konusu mekân, yazarla bağlantılı bir mekân olduğunda otantiklik beklentileri daha üst düzeyde olmaktadır. Çünkü edebiyat turistleri, bir zamanlar yazarın yaşadığı bu evde ondan birtakım izler bulabilmeyi umut etmekte, onun kullandığı eşyaları görmek ve bu eşyalara dokunmak istemekte ve onun bu evde yaşadığı zamanları hayallerinde canlandırabilme güdüsüyle hareket etmektedirler. Âşık Veysel Müzesinde; mekânın Âşık Veysel'in son yıllarını geçirdiği ev olması ve bu evde vefat etmesi, vefat ettiği yatağın, kıyafetlerinin, kişisel birçok objesinin, plakalarının, kitaplarının ve belki de en önemlisi onunla özdeşleşen sazının sergileniyor olması otantiklik beklentilerini büyük ölçüde karşılamakta ve ziyaretçilere Âşık Veysel ile güçlü bir bağ kurma ve onun hayatıyla, sanatıyla ilgili kapsamlı bir deneyim elde etme imkânı sunmaktadır.

Nostalji unsuru da edebiyat turizminde önemli bir kavramdır. Geçmişin idealleştirilmesi, geçmişin şimdi ile çarpıcı uyumsuzluğunu göstermesi (Gentile ve Brown, 2015), insanların hatıralarını canlandırması, bir döneme ya da yöreye özgü objelerin tanıtılması gibi nedenlerle nostalji edebiyat turizmi mekanlarını daha çekici kılmaktadır. Âşık Veysel Müzesi, hem mekânın kendisi (eski kısım), hem de sergilenen objelerle nostalji hissini yaşatmaktadır. Üstelik sergilenen tüm objelerin Âşık Veysel'e ait olması, bir başka deyişle en az 50 yıllık mazilerinin olması bu hissin değerini artırmaktadır.

Müze, yorumlama ve sergilemede sadece Âşık Veysel'in hayatına odaklanmış ve bu doğrultuda kararlar almıştır. Müzede sergilemeye açılan tüm alanlar ve bu alanlarda sergilenen objeler ya da belgelerin tümünün Âşık Veysel ile bir ilişkisi vardır. Başka bir şahsa ait bir alan oluşturma ya da dönemin kültürel özelliklerini yansıtmaya amacıyla Âşık Veysel'e ait olmayan unsurların sergilenmesi gibi bir karar alınmamıştır. Müzenin

yorumlamada belirlediği amacı, sadece Âşık Veysel'i hayatının tüm yönleriyle tanıtmaktır ve mesajları bu amaca yönelik olarak belirlemiştir. Dolayısıyla bu durum, edebiyat turistlerinin sadece Âşık Veysel'e odaklanmasına ve müzenin vermek istediği mesajın onlara geçmesine imkân tanımaktadır. Sergileme alanlarında yoğun bir eşya yığınının olmaması ve daha sade fakat daha şık tasarımların hâkim olmasının da edebiyat turistlerinin deneyimlerini etkileyen bir rolü olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Yorumlamanın en önemli ilkelerinden biri bilgi sağlamadır (Tilden, 1977). Çünkü edebiyat turistleri için yazarlar hakkında bilgi arama önemli bir motivasyon kaynağıdır. Baleiro vd.'nin (2022) edebiyat turistlerinin motivasyonlarını araştırdıkları çalışmalarında beş motivasyonel boyuttan biri bilgi arayışı olarak ortaya çıkmış ve bu boyut içinde de en önemli motivasyon, yazarın biyografisi hakkında daha fazla bilgi elde etmek olarak belirmiştir. Bir başka çalışmada da Muresan ve Smith (1998), bilgi sağlamanın ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur. Yazarların Dracula turizmini konu alan çalışmalarında, ziyaretçilerin mekânın yorumlama politikalarından dolayı Dracula karakteri ve temaya ilişkin bilgi alamadıkları için beklentilerinin karşılanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Âşık Veysel Müzesinde bilgi sağlamanın çeşitli araçlarla sağlandığı görülmektedir. Müzeyi ziyaret eden edebiyat turistleri, Âşık Veysel'in hayatı, ailesi, kişiliği, eserleri, âşıklık geleneği gibi temel noktalar hakkında gerek panolardan gerekse ekranlarda sunulan içeriklerden bilgi alabilmektedirler. Müzede obje altı etiketleme yöntemiyle sergilenen birçok objenin Türkçe ve İngilizce kısa açıklamalarına yer verilmiştir. Bununla birlikte Âşık Veysel'in hayatında önemli yeri olan bazı eşyalar için daha kapsayıcı ve ilgi çekici açıklamalar bulundurulması bir öneri olarak sunulabilir. Müzenin diğer bir önemli özelliği de müze görevlisinin ziyaret esnasında edebiyat turistlerine eşlik ederek onların sorularına cevap vermesidir. Müze görevlisinin Sivrialan köyünün yerlilerinden olması, ziyaretçilerin merak ettikleri konulara ilişkin birinci ağızdan bilgi almalarını sağlamakta ve bu da kişisel yorumlamanın daha etkili olmasına imkân tanımaktadır.

Bu noktada müzenin, Âşık Veysel'in hayatına dair zengin bir içerik sunmasına rağmen bilgilerin sistematik bir şekilde sunulmasında eksiklikler olduğunu da eklemek gerekir. Âşık Veysel'in hayatında önemli yer tutan unsurlar için sergi alanları oluşturulmuş ve bu alanlarda Âşık Veysel'i iyi tanıyan, yani onun hakkında edebi farkındalık düzeyi yüksek olan edebiyat turistlerinin beklentilerini karşılayacak şekilde tasarımlar hayata geçirilmiştir. Ancak,

Âşık Veysel'i ismen bilse de hakkında pek detaylı bilgiye sahip olmayan kişiler, örneğin öğrenciler, için Âşık Veysel'in hayatının önemli dönüm noktalarına ilişkin temel bilgileri kronolojik olarak sunan, ilgi çekici büyük panoların hazırlanmasının ve bu panoların giriş holünde sergilenmesinin bu kesim için daha etkili olacağı söylenebilir. Özellikle edebiyat turizminin eğitim fonksiyonu göz önüne alındığında yazarı tanıma, temsil ettiği geleneği anlama, eserlerini öğrenme gibi kazanımlar için en uygun mekânlar yazar evleridir. Âşık Veysel Müzesine okul gezilerinin düzenlendiği bilinmektedir, ancak bu gezilerin daha kapsamlı ve devamlı organizasyonlara dönüşmesi önem arz etmektedir. Müze yönetimi, okul yönetimleri ve ilgili kurumlarla iş birlikleri yaparak düzenli periyotlarda ziyaretlerin organize edilmesine ve bu ziyaretlerin müze içinde yarışmalar, panel, seminer gibi çeşitli etkinliklerle zenginleştirilmesine öncelik vermelidir.

Âşık Veysel Müzesi, eğitim işlevini yerine getirmesi; sade, şık ve ilgi çekici tasarımların sunulması; yorumlama araçlarında teknolojinin kullanılması; engellilere yönelik düzenlemelerin yapılması; bir kültürel miras değeri de olan Âşık Veysel evinin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayacak gerekli koruma önlemlerinin alınması gibi birçok özelliğiyle modern müzeciliğin gereklerini yerine getirmeye çalışmaktadır. Bununla birlikte müzenin tanıtım çalışmalarına ağırlık vermesi gerekmektedir. Müzeye özgü bir web sitesinin hayata geçirilmesi, bu web sitesi üzerinden hem Âşık Veysel'i hem de müzeyi tanıtıcı ve bilgilendirici içeriklerin sunulması ve sanal turlar düzenlenmesi, müzenin tanıtımı ve geniş kitlelere ulaşmasında hayati önem taşımaktadır. Aynı zamanda çeşitli sosyal medya mecralarında resmi hesapların açılması ve bu hesapların aktif bir şekilde kullanılması da potansiyel turistlerin müzeye dair farkındalığının artmasında etkili olacaktır.

Âşık Veysel Müzesi, tur operatörleri ve seyahat acentaları ile daha etkin işbirlikleri geliştirerek, merkeze uzaklığından dolayı konumunun yarattığı negatif etkiyi pozitive dönüştürebilir. Müzeye gelen edebiyat turistleri, Âşık Veysel'in köyünde yer alan mezarını da ziyaret edebilmektedirler. Hüzün turizmi ve edebiyat turizminin birleşiminden doğan bu ürün, özellikle yazara dair edebi farkındalığı yüksek olan edebiyat turistlerinin ilgi alanındadır. Brown (2016b), bu tür ziyaretlerin motivasyonlarını yakınlık, bağlantı ve paylaşım isteği, saygı gösterme ve etkiyi kabul etme arzusu, derinlemesine düşünmek için bir alan yaratma ve adak bırakmak isteği olarak ortaya çıkarmıştır. Bölgeye tur düzenleyen tur operatörlerinin müzeyi ve mezarı içerecek şekilde köyü tur

programlarına dâhil etmeleri sağlanırsa hem ziyaretçi sayısı artacak hem de ziyaretçilerin sosyal medyada yapacakları paylaşımlarla müzenin tanıtılmasına olumlu katkı söz konusu olacaktır.

Âşık Veysel'in vefatının 50. yıl dönümü olan 2023 yılı, UNESCO tarafından anma ve kutlama yıl dönümleri arasına alınmıştır. Bu kapsamda yıl boyunca yurt genelinde ve yurt dışında etkinlikler düzenlenecektir. Âşık Veysel Müzesi ise sadece 2023 yılı için değil, Âşık Veysel'i kişiliğiyle, eserleriyle, temsil ettiği geleneğiyle uzun yıllar boyunca onu yâd edecek ve gelecek kuşaklara aktarılmasına imkân tanıyacak, bir başka deyişle dostların onu hatırlamasını sağlayacak çok büyük bir işleve sahiptir.

Bu çalışma kavramsal olarak Âşık Veysel Müzesinin edebiyat turizmi bağlamında değerlendirilmesi amacıyla yürütülmüştür. Gelecek çalışmalarda nicel ve nitel yöntemlerle gerek müzenin yönetimi ve pazarlanması gibi konularda gerekse ziyaretçi deneyimlerine odaklanan araştırmalar yürütülebilir.

Extended Summary

Literary tourism products are defined as the diversity of goods and services related to the literary atmosphere of a destination (Arcos-Pumarola & Osácar Marzal, 2022), and with the increasing interest in literary tourism, the variety of literary tourism products is expanding. In Turkey, there are many author's house museums located in various destinations that have some connection to an author or are organized in memory of an author. The Âşık Veysel Museum holds a special place among these as it was the house where Âşık Veysel spent his last years and passed away. After Veysel's death in 1973, the house was transferred to the Ministry of Culture in 1979 and opened as a museum in 1982 after renovations (Özen, 2009). Serving for over 40 years, the museum has been periodically renovated and undergone restoration. In 2012, a comprehensive restoration was carried out, and an additional building was constructed for the museum, which was arranged according to modern museum principles. Necessary arrangements and innovations were also made in the old section of the museum following the same approach. During this restoration, arrangements were made in the museum to cater to individuals with disabilities. Panels containing information about the museum and Âşık Veysel were prepared in Braille alphabet for visually impaired visitors. Additionally, a documentary about Âşık Veysel was created using sign language for hearing-impaired visitors, with English subtitles available.

This study aimed to conceptually evaluate Âşık Veysel Museum, one of the literary tourism places in Turkey with a connection to an author, in terms of literary tourism elements, and it reached several essential findings. Âşık Veysel Museum satisfies the expectations of authenticity to a great extent due to its significance as the house where Âşık Veysel spent his final years and passed away. The museum exhibits various personal objects such as the bed he died in, his clothes, many personal belongings, records, books, and, perhaps most importantly, his iconic saz (a stringed musical instrument) with which he is closely associated. These displays largely fulfil the expectations of authenticity, providing visitors with a strong sense of connection to Âşık Veysel, nostalgia feeling and offering an immersive experience related to his life and art.

The museum has focused solely on Âşık Veysel's life and made decisions accordingly in interpretation and exhibition. All areas open for exhibition in the museum, as well as the objects or documents displayed within these areas, are related to Âşık Veysel. Therefore, this situation allows literary tourists to concentrate solely on Âşık Veysel and enables them to grasp the message that the museum aims to convey.

It can be observed that information is provided through various means at the museum. Literary tourists can obtain information about key points such as Âşık Veysel's life, family, personality, works, and the tradition of âşıklık (minstrelsy) through the content presented on panels and screens. Many objects displayed in the museum are accompanied by object labels with brief descriptions in both Turkish and English, following the object tagging method.

The Âşık Veysel Museum strives to fulfil the requirements of modern museology with its various features such as fulfilling an educational function, presenting simple, elegant, and appealing designs, utilizing technology in interpretation tools, implementing arrangements for people with disabilities, and taking necessary conservation measures to preserve the cultural heritage value of Âşık Veysel's house for future generations. However, the museum needs to focus on its promotional activities. Establishing a dedicated website for the museum, where both Âşık Veysel and the museum can be introduced through informative and promotional content, as well as organizing virtual tours, is of vital importance in promoting the museum and reaching wider audiences. Additionally, creating official accounts on various social media platforms and actively using them

would also increase awareness of the museum among potential tourists.

The museum can turn the negative impact of its location, due to its distance from the city centre, into a positive one by developing more effective collaborations with tour operators. If tour operators include the museum and his grave in their programs, the number of visitors will increase, and social media posts of visitors will contribute to promoting the museum. The year 2023 marks the 50th anniversary of Âşık Veysel's passing, and it has been designated as a commemorative and celebratory year by UNESCO. In this context, events and activities will be organized throughout the country and abroad. The Âşık Veysel Museum, therefore, serves not only for the year 2023 but also for the long term, as it will continue to commemorate Âşık Veysel with his personality, works, and the tradition he represents, allowing his legacy to be passed on to future generations and ensuring that his friends remember him.

Kaynaklar

- Alptekin, A. B. (2011). *Âşık Veysel: Türküz Türkü Çağırırız* (3. Basım). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arcos-Pumarola, J. ve Osácar Marzal, E. (2022). Literary Tourism Products. D. Buhalis (Ed.) içinde, *Encyclopedia of Tourism Management and Marketing*, (s.80-83). Gloucester: Edward Elgar Publishing.
- Artun, E. (2009). Türk Dünyası Âşıklık Geleneğinin Geleceğe Taşınması. *XVII. Uluslararası KIBATEK Edebiyat Şöleni (Balkanlar Türk Edebiyatı ve Kültürü)*, 13-18 Ağustos 2009. Prizren: KIBATEK.
- Artun, E. (2011). Günümüzde Yaşayan Âşıklık Geleneği Üzerine Düşünceler. *Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu*, 20-22 Ekim 2011. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Aslanoğlu, İ. (1964). *Âşık Veysel*. Sivas: Milli Eğitim Müdürlüğü Halk Eğitim Yayınları.
- Başı, B. (1997). *Türk Halk Müziğinde Âşık Veysel'in Yeri ve Önemi* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Bakiler, Y. B. (2023). Âşık Veysel. *Neşide Dergisi*, 7(7), 51-52.
- Bakiler, Y. B. (2022). *Âşık Veysel* (2. Basım). İstanbul: Yakın Plan Yayınları.
- Baleiro, R. ve Quinteiro, S. (2018). *Key Concepts in Literature and Tourism Studies*. Lizbon: Universidade de Lisboa.
- Baleiro, R., Viegas, M. ve Faria, D. (2022). Contributions to the Profile of the Brazilian Literary Tourist: Experience and Motivation. *Anais Brasileiros de Estudos Turísticos*, 12(1), 1-14.
- Bars, M. E. (2020). Âşık Kimdir? *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 168-193.
- Brown, L. (2016a). Treading in the Footsteps of Literary Heroes: An Autoethnography. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 7(2), 135-145.
- Brown, L. (2016b). Tourism and Pilgrimage: Paying Homage to Literary Heroes. *International Journal of Tourism Research*, 18, 167-175.

- Butler, R. (1986). Literature as an Influence in Shaping the Image of Tourist Destinations. J. S. Marsh (Ed.) içinde, *Canadian Studies of Parks, Recreation and Tourism in Foreign Lands*, (s. 111- 132). Peterborough: Trent University.
- Butler, R. (2000). Literary Tourism. J. Jafari (Ed.) içinde, *Encyclopedia of Tourism* (s. 360). Routledge.
- Çevik, S. (2022). Authenticity in Literary Tourism Places: The Case of Asiyan Museum. R. Baleiro ve R. Pereira (Ed.) içinde, *Global Perspectives on Literary Tourism and Film-Induced Tourism* (s. 17-36). IGI Global.
- Çevik, S. (2021). Türkiye'deki Edebi Mekânların "Modern Müzecilik" Bağlamında Değerlendirilmesi. *Folklor/Edebiyat*, 27(105), 135-149.
- Çevik, S. (2019). Zamanı Durduran Mekânlar: Etno-Edebi Müzeler. S. Karacan (Ed.) içinde, *Turizm Okumaları III* (s. 83-100). Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Duranoğlu, H. M. (2009). Küçük Dünyam: Âşık Veysel Belgeseli 1. Bölüm [Video]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=A_jdn93zWpA&list=PLsqfeLkfJhK1_3XAcERD3GxAv5sMRaSMI&index=5&t=163s
- Fawcett, C. ve Cormack, P. (2001). Guarding Authenticity at Literary Tourism Sites. *Annals of Tourism Research*, 28(3), 686-704.
- Gentile, R. ve Brown, L. (2015). A Life as a Work of Art: Literary Tourists' Motivations and Experiences at Il Vittoriale Degli Italiani. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 6(2), 25-47.
- Habertürk TV (2019, 4 Haziran). Başrol Âşık Veysel [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=vREt5qviqqQ&t=347s>
- Herbert, D. T. (1996). Artistic and Literary Places in France as Tourist Attractions. *Tourism Management*, 17(2), 75-85.
- Herbert, D. (2001). Literary Places, Tourism and the Heritage Experience. *Annals of Tourism Research*, 28(2), 312-333.
- Hoppen, A., Brown, L. ve Fyall, A. (2014). Literary Tourism: Opportunities and Challenges for the Marketing and Branding of Destinations? *Journal of Destination Marketing & Management*, 3, 37-47.
- Janiskee, R. L. (1996). Historic Houses and Special Events. *Annals of Tourism Research*, 23(2), 398-414.
- Kaya, D. (2011). *Âşık Veysel* (2. Basım). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Köse, G. (2018). *Sivas Folkloru Dergisi Kapsamında Yerel Türk Halkbilimi Dergiciliği ve Araştırmacılığı Geleneği* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- MacLeod, N. (2021). 'A Faint Whiff of Cigar': The Literary Tourist's Experience of Visiting Writers' Homes. *Current Issues in Tourism*, 24(9), 1211-1226.
- Menezes, J. (2022). Literary Tourism and Cultural Identity. S. Quinteiro ve M. J. Marques (Ed.) içinde, *Working Definitions in Literature and Tourism: A Research Guide* (s. 81-82). Lit&Tour.
- muze.gov.tr (t.y.). Âşık Veysel Müzesi. 01 Haziran 2023 tarihinde <https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=SAV01&DistId=MRK> adresinden alındı.
- NTV (2019, 19 Mart). Âşık Veysel Müzesi'ndeki 'karanlık oda'. https://www.ntv.com.tr/sanat/asik-veysel-muzesindeki-karanlik-oda,O_uuhmyrnkOAO1v5z66Vpw
- Oğuzcan, Ü. Y. (1970). *Dostlar Beni Hatırlasın: Âşık Veysel Şatıroğlu*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Orr, A. (2018). Plotting Jane Austen: Heritage Sites as Fictional Worlds in the Literary Tourist's Imagination. *International Journal of Heritage Studies*, 24(3), 243-255.
- Öz, G. (2013). *Alevilik – Bektaşilik Bağlamında Âşık Veysel* (2.Basım). Ankara: Barış Kitap.
- Öz, G. (1994). *Bütün Yönleriyle Âşık Veysel: Yaşamı-Sanatı-Şiirleri*. Ankara: Ayyıldız Yayıncılık.
- Özen, K. (2009). *Selam Olsun Kucak Kucak Âşık Veysel: Hayatı ve Şiirleri* (2. Basım). Sivas: Duvar Yayınları.
- Özer, Ş. ve Topal, M. (2021). Âşıklık Geleneği ve Geleneğin Çerağlarından Amasyalı Âşık Özlemî. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14(34), 652-665.
- Öztürk, A. (2017). Türkiye'deki Müzik Müzeleri ve Eğitsel İşlevleri. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 15(58), 116-129.
- Quinteiro, S. (2022). Literary Tourism and Writers' Houses. D. Buhalis (Ed.) içinde, *Encyclopedia of Tourism Management and Marketing* (s. 73-75). Edward Elgar Publishing.
- Robinson, M. (2002). Reading Between the Lines: Literature and the Creation of Touristic Spaces. *Current Writing: Text and Reception in Southern Africa*, 14(1), 1-28.
- Robinson, M. ve Andersen, H. C. (2002). *Literature and Tourism*. New York: Continuum
- Smith, K. A. (2003). Literary Enthusiasts as Visitors and Volunteers. *International Journal of Tourism Research*, 5, 83-95.
- Star Gazetesi (2012, 7 Aralık). Yenilenen Âşık Veysel Müzesi açıldı. <https://www.star.com.tr/kultur-sanat/yenilenen-asik-veysel-muzesi-acildi-haber-710188/>
- Stiebel, L. (2004). Hitting the Hot Spots: Literary Tourism as a Research Field with Particular Reference to KwaZulu-Natal South Africa. *Critical Arts: South-North Cultural and Media Studies*, 18(2), 31-44.
- Squire, S. J. (1996). Literary Tourism and Sustainable Tourism: Promoting 'Anne of Green Gables' in Prince Edward Island. *Journal of Sustainable Tourism*, 4(3), 119-134.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (t.y.). Âşık Veysel Şatıroğlu (1894-1973). 06 Mayıs 2023 tarihinde <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-12798/asik-veysel-satiroglu-18941973.html> adresinden alındı.
- Tilden, F. (1977). *Interpreting Our Heritage* (3. Basım). Chapel Hill: The University of North Carolina Press.
- Türkiye Kültür Portalı (t.y.). Âşıklık Geleneği. 07 Eylül 2023 tarihinde <https://www.kulturportali.gov.tr/portal/asiklikgeleneği> adresinden alındı.
- UNESCO (1994). Nara Document on Authenticity. 16 Mayıs 2023 tarihinde <https://whc.unesco.org/archive/nara94.htm> adresinden alındı.
- Wang, N. (1999). Rethinking Authenticity in Tourism Experience. *Annals of Tourism Research*, 26(2), 349-370.
- Yakıcı, A. (2012). Geleneksel Şiirden Türkiye Dönüşümün Yaratıcı ve Aktarıcısı Olarak Âşık Veysel'in Kültürel Mirasa Katkısı. *Milli Folklor Dergisi*, 24(93), 101-111.
- Yardımcı, M. (2013). *Başlangıcından Günümüze Türk Halk Şiiri* (8. Basım). İzmir: Kanyılmaz Matbaacılık
- Yıldırım, C. (2018). *Âşık Veysel*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Yıldız, A. (2018). *Âşık Veysel*. İstanbul: Ketebe Yayınları.